

Załącznik Nr 1 do uchwały
Nr III/29/202/09
Rady Powiatu Ciechanowskiego
z dnia 30 listopada 2009 roku

**POWIATOWY PROGRAM
DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
W POWIECIE CIECHANOWSKIM
NA LATA 2010 – 2016**

CIECHANÓW, PAŹDZIERNIK 2009 r.

Spis treści	str.
I. Cele i metody badań	3
II. Osoby niepełnosprawne w powiecie ciechanowskim	5
III. Instytucje i organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych terenie powiatu ciechanowskiego	7
IV. Rehabilitacja lecznicza niepełnosprawnych mieszkańców powiatu	11
V. Edukacja dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w powiecie ciechanowskim	13
VI. Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych w powiecie ciechanowskim	16
VII. Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych w powiecie ciechanowskim	23
VIII. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie	26
IX. Cele szczegółowe do realizacji w latach 2010–2016	28

Załączniki:

1. Ludność powiatu ciechanowskiego w 2008 r.
2. Liczba osób niepełnosprawnych – wskazanych przez gminy z powiatu ciechanowskiego.
3. Opieka medyczna na terenie powiatu ciechanowskiego – stan na 31.12.2008 r.
4. Placówki edukacyjne na terenie powiatu ciechanowskiego – stan na 31.12.2008 r.
5. Rehabilitacja społeczna w gminach powiatu ciechanowskiego.
6. Rehabilitacja zawodowa w gminach powiatu ciechanowskiego.
7. Problemy dot. niepełnosprawnych mieszkańców zgłaszane przez gminy, organizacje i inne instytucje z powiatu ciechanowskiego.
8. Organizacje pozarządowe – liczba członków, osiągnięcia organizacji w latach 2004-2008 oraz plany na lata następne.

I. Cele i metody badań.

Przedmiot Programu:

Za przedmiot programu uznaje się problemy osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej oraz możliwości ich rozwiązywania.

Podmiot Programu:

Podmiotem programu są niepełnosprawni mieszkańcy powiatu ciechanowskiego położonego w centralnej Polsce, w województwie mazowieckim. Powierzchnia powiatu wynosi 913 km² i jest zamieszkała przez 90.538 osób (stan na 31 grudnia 2008 r. – zestawienie liczby ludności w gminach stanowi załącznik Nr 1). W skład powiatu wchodzi 9 samorządów lokalnych stopnia podstawowego: Miasto Ciechanów, Gmina Ciechanów, Miasto i Gmina Gliniojeck, Gmina Gołymin, Gmina Grudusk, Gmina Ojrzeń, Gmina Opinogóra, Gmina Regimin, oraz Gmina Sońsk.

Cel Programu:

Celem głównym Programu jest wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu na terenie powiatu ciechanowskiego.

Cele szczegółowe Programu:

1. Zintegrowanie i wzmocnienie podmiotów i organizacji pozarządowych działających w imieniu i na rzecz osób niepełnosprawnych w celu obudzenia świadomości społecznej.
2. Kształtowanie właściwych postaw społecznych sprzyjających realizacji potrzeb osób niepełnosprawnych.
3. Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży niepełnosprawnej do kształcenia i podnoszenia kwalifikacji.
4. Poprawa aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych, wzrost zatrudnienia.
5. Tworzenie warunków osobom niepełnosprawnym do pełnego uczestnictwa we wszystkich dziedzinach życia społecznego.
6. Wyrównywanie różnic między gminami.

Metody badań:

Badania przeprowadzono na podstawie ankiety opracowanej w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ciechanowie, która została wysłana celem jej wypełnienia do wszystkich gmin powiatu, organizacji pozarządowych istniejących w powiecie oraz informacji z następujących instytucji: Urząd Statystyczny w Warszawie Oddział w Ciechanowie, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Inspektorat w Ciechanowie, Powiatowy Urząd Pracy w Ciechanowie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Ciechanowie, Wydział Edukacji Starostwa Powiatowego w Ciechanowie.

Ankiety te dotyczyły problemów dzieci, młodzieży i dorosłych osób niepełnosprawnych na terenie powiatu ciechanowskiego wskazanych przez ww. gminy, organizacje i instytucje. W opracowaniu Programu oparto się także na problemach zgłaszanych bezpośrednio do pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ciechanowie przez osoby niepełnosprawne w trakcie ich bieżącej pracy – udzielania im pomocy w ramach rehabilitacji społecznej.

II. Osoby niepełnosprawne w powiecie ciechanowskim.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, za osobę niepełnosprawną uważa się osobę, której stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie funkcji społecznych. Taka definicja stanowi odzwierciedlenie głębokiej zmiany podejścia do problematyki osób niepełnosprawnych - ujmuje je całościowo, we wszystkich aspektach życia społecznego. Także Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 roku stanowi w artykule 69, że władze publiczne udzielają osobom niepełnosprawnym pomocy w zabezpieczeniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej. W świetle obowiązujących aktów prawnych pomoc ta jest realizowana między innymi poprzez samorządy powiatowe i gminne. W powiecie ciechanowskim zadania z zakresu rehabilitacji społecznej realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ciechanowie, natomiast Powiatowy Urząd Pracy w Ciechanowie zajmuje się rehabilitacją zawodową osób niepełnosprawnych.

Na lokalną sytuację istotny wpływ ma więc **skala niepełnosprawności**, ponieważ ogranicza ona funkcjonowanie osób nią dotkniętych i powoduje określone potrzeby w zakresie: służby zdrowia, instytucji oświatowych, służb zatrudnienia oraz pomocy społecznej.

Aby więc skutecznie pomagać należy poznać przede wszystkim jak duża jest skala niepełnosprawności na terenie powiatu. Zadanie to nie jest łatwe, ponieważ brakuje aktualnych danych dotyczących liczby osób niepełnosprawnych. Zarówno ZUS, KRUS jak i GUS nie prowadzą statystyki i sprawozdawczości w tym zakresie na danym obszarze, np. powiatu. Informacje uzyskane z ankiet przesłanych przez gminy nie SA miarodajne, ponieważ każda z nich stosowała inne kryteria przy ich wyliczaniu (Zestawienie danych z gmin – Załącznik Nr 2). W związku z tym, pozostają w dalszym ciągu jedynie dane z **NSP, który odbył się w 2002 r.**, a jego wyniki pozwalały ustalić liczbę osób niepełnosprawnych i umożliwiały w miarę szczegółową charakterystykę tej grupy ludności.

Na terenie powiatu w **2002 r. zamieszkiwało 12.366 osób niepełnosprawnych, co stanowiło 13,5% ogółu** jego mieszkańców (w woj. 11,3%). Wśród osób niepełnosprawnych dominowały kobiety, których liczba wynosiła 6.513, co stanowiło - 52,7% ogółu niepełnosprawnych (w woj. 50,5%). Więcej niepełnosprawnych, bo 6.448 mieszkało w mieście niż na wsi, bo 52,1 % ogółu (w woj. 62,9%). Udział dzieci niepełnosprawnych w wieku 0-15 lat był niewielki i wynosił 2,2% (w woj. 3,1%). Osoby niepełnosprawne stanowią zatem 13,46 % ogólnej liczby mieszkańców powiatu.

Struktura osób niepełnosprawnych wg NSP'2002 r. w poszczególnych gminach kształtowała się następująco:

Nazwa gminy	Ilość osób niepełnosprawnych - ogółem	Mężczyźni	Kobiety	W tym dzieci Od lat 0 - 15
Miasto Ciechanów	6.178	2.879	3.299	191
Miasto i Gmina Gliniojeck	920	447	473	28
Gmina Ciechanów	842	374	468	19
Gmina Gołymin	441	210	231	20
Gmina Grudusk	611	275	336	14
Gmina Ojrzeń	697	344	353	17
Gmina Opinogóra	847	428	419	16
Gmina Regimin	708	331	377	13
Gmina Sońsk	1.122	565	557	33
Razem	12.366	5.853	6.513	351

Jeżeli do liczby ww. osób doda się te, które są z niepełnosprawnymi w jakiś sposób związane, a zwłaszcza członków rodzin, to należy przyjąć, że zaspokajanie potrzeb osób niepełnosprawnych dotyczy około 25 % społeczeństwa powiatu ciechanowskiego. Jest to więc znaczny problem w wymiarze społecznym. W trakcie NSP 2002 badana była również **aktywność ekonomiczna osób niepełnosprawnych** – która ma decydujący wpływ na sytuację ekonomiczną tych osób. Z badania tego wynikało, że aktywność ekonomiczna wśród osób niepełnosprawnych była bardzo niska. O ile w powiecie osób pracujących było 33.418, tj. 36,4 % ogółu mieszkańców powiatu, to osób niepełnosprawnych pracowało tylko 1.954, tj. 15,8%. Osoby niepełnosprawne legitymowały się także znacznie niższym poziomem wykształcenia. Miało to i ma nadal istotny wpływ przy ich zatrudnianiu oraz poszukiwaniu pracy, a więc wpływa na ich niską aktywność zawodową.

II. Instytucje i organizacje pozarządowe działające na terenie powiatu ciechanowskiego na rzecz osób niepełnosprawnych.

Instytucje

1. **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ciechanowie, ul 17 Stycznia 7** – realizuje zadania z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 r. (t.j. Dz. U. z 2008 r. Nr 14, poz. 92 z późn. zm.);
2. **Powiatowy Urząd Pracy w Ciechanowie, ul. Sygietyńskiego 11** - realizuje zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 r. (t.j. Dz. U. z 2008 r. Nr 14, poz. 92 z późn. zm.) oraz prowadzi działania na rzecz aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 z późn. zm.);
3. **Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Ciechanowie, ul. Letnia 17** – orzeka o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia do celów pozarentowych oraz o niepełnosprawności dla osób do 16 roku życia z terenu powiatu ciechanowskiego;
4. **Ośrodki Pomocy Społecznej:**
 - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ciechanowie,
 - Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Głinojecku,
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ciechanowie
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opinogórze,
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Regiminie,
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grudusku,
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ojrzeniu,
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gołyminiu,
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sońsku.

realizują m.in. zadania zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362) oraz ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992 z późn. zm.)
5. **Warsztat Terapii Zajęciowej w Ciechanowie, ul. Pułtуска 20 A** finansowany ze środków Państwowego Funduszu Osób Niepełnosprawnych oraz środków własnych powiatu prowadzi terapię dla 30 osób niepełnosprawnych;

6. **Ośrodek Wsparcia pn. „Ośrodek Opiekuńczy-Mieszkania Chronione” w Ciechanowie, ul. Świętochowskiego 8**, podtrzymuje i rozwija umiejętności niezbędne do samodzielnego życia dla 20 pełnoletnich osób niepełnosprawnych;
7. **Środowiskowy Dom Samopomocy w Ciechanowie ul. Strażacka 7B**, funkcjonuje przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Ciechanowie zapewnia terapię dla 20 osób niepełnosprawnych intelektualnie;
8. **Środowiskowy Dom Samopomocy w Ciechanowie ul. Niechodzka 14**, funkcjonuje przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Ciechanowie i zapewnia terapię dla 20 osób z problemami psychicznymi;
9. **Dzienny Dom Pobytu zw. „Dziennym Domem Seniora” w Ciechanowie** - prowadzony przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ciechanowie świadczący wsparcie dzienne osobom w podeszłym wieku;
10. **Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych w Ciechanowie, ul. Krucza 32**, na 180 miejsc, w tym wydzielony oddział zapewniający opiekę 89 osobom przewlekle psychicznie chorym;
11. **Dom Pomocy Społecznej „Kombatant” w Ciechanowie dla osób w podeszłym wieku w Ciechanowie, ul. Batalionów Chłopskich 12**. zapewniający opiekę 102 mieszkańcom;
12. **Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Ciechanowie ul. Sienkiewicza 13** jednostka służy m.in. wszechstronnej edukacji i rehabilitacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie na terenie powiatu ciechanowskiego;
13. **Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Ciechanowie, ul. Wyzwolenia 10a**, która wydaje orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, indywidualnego nauczania oraz opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, a także prowadzi m.in. zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, stymulujące rozwój poznawczy, socjoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży oraz psychoedukacyjne dla młodzieży w kryzysie, a także prelekcje, wykłady i warsztaty dla rodziców;
14. **Ośrodek Informacji dla Osób Niepełnosprawnych w Ciechanowie prowadzony przez Towarzystwo Walki z Kalectwem Oddział Terenowy w Ciechanowie**;
15. Publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej działające na terenie powiatu – zapewniają opiekę medyczną - załącznik Nr 3;
16. Placówki edukacyjne dzieci i młodzieży działające na terenie powiatu – załącznik Nr 4.

Organizacje pozarządowe działające w powiecie ciechanowskim:

1. Towarzystwo Walki z Kalectwem Oddział Terenowy w Ciechanowie,
2. Polski Związek Niewidomych – Zarząd Koła Okręgu w Ciechanowie,
3. Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego Sklerosis Multiplex Oddział w Ciechanowie,
4. Ciechanowskie Stowarzyszenie dla Niepełnosprawnych,
5. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci - Zarząd Oddziału w Ciechanowie,
6. Polski Czerwony Krzyż – Zarząd Rejonowy w Ciechanowie
7. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Ciechanowie,
8. Polskie Stowarzyszenie Diabetyków – Oddział Powiatowy w Ciechanowie,
9. Ciechanowskie Stowarzyszenie Kobiet po Mastektomii, ich Rodzin i Przyjaciół Amazonka Ciechanów,
10. Polskie Towarzystwo ADHD - Oddział w Ciechanowie,
11. Stowarzyszenie Sportowe dla Osób Upośledzonych Umysłowo „Sprawni Razem”, w Ciechanowie,
12. Stowarzyszenie na Rzecz Uczniów Szkół z Oddziałami Integrycyjnymi „Tacy Sami” w Ciechanowie,
13. Szkolny Klub Sportowy Głuchych „ZRYW” w Gołotczyźnie,
14. Uczniowski Klub Sportowy „OLIMP” w Ciechanowie,
15. Klub Sportowy Osób Niepełnosprawnych przy Salonie Sportowo-Rekreacyjnym „Herkules” w Ciechanowie,
16. Chrześcijańska Stowarzyszenie Dobroczynności w Ciechanowie,
17. Opinogórskie Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych;
18. Fundacja Pomocy Dzieciom, Młodzieży i Dorosłym Niepełnosprawnym „Być Jak Inni” w Ciechanowie,
19. Fundacja „Dzieci Niczyje” Dom - Konarzewo Sławki.

Wykaz organizacji (które wypełniły ankietę) - zawierający informację o: liczbie członków, osiągnięciach organizacji w latach 2004 – 2008 oraz planach na lata następne – stanowi załącznik Nr 8.

III. Rehabilitacja lecznicza niepełnosprawnych mieszkańców powiatu.

Proces rehabilitacji leczniczej osób niepełnosprawnych prowadzony jest głównie przez Wojewódzki Specjalistyczny Szpital Zespolony w Ciechanowie. Oferta usług leczniczych tej placówki jest bardzo szeroka. Nowoczesny budynek jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Osoby niepełnosprawne, szczególnie z terenów wiejskich mają jednak duże trudności z dostaniem się do specjalisty. W gminach brakuje specjalistycznej opieki medycznej poza usługami stomatologicznymi.

Jedynie Miasto Ciechanów oraz częściowo Miasto i Gmina Gliniojeck zapewniają specjalistyczną opiekę. Zestawienie zakładów i specjalistycznych placówek opieki zdrowotnej na terenie powiatu stanowi załącznik Nr 3.

Z analizy ankiet nadesłanych do tut. Centrum wynika, że opieka zdrowotna jest niewystarczająca. Wskazywano na utrudniony dostęp dzieci i młodzieży niepełnosprawnej do lekarza psychiatry dziecięcego. Osoby niepełnosprawne z terenów wiejskich dotkliwie odczuwają także brak poradni rehabilitacyjnych w gminach (wyjątek stanowi Miasto Ciechanów oraz Miasto i Gmina Gliniojeck). Podkreślano, że należałoby zwiększyć dostępność osób niepełnosprawnych do lekarzy specjalistów i placówek rehabilitacyjnych oraz poszerzyć zakres usług wykonywanych w domu tych osób. Jednocześnie w ankietach podkreślano, że dojazd do Ciechanowa dla wielu osób niepełnosprawnych jest uciążliwy i zbyt kosztowny. Mimo tych trudności niepełnosprawni mieszkańcy powiatu, z terenów miejskich mają szeroką ofertę usług medycznych. Ilość tych usług wyznacza system finansowania ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia.

Z danych zamieszczonych na stronie internetowej NFZ wynika:

1. Osoby niepełnosprawne mają możliwość korzystać z usług w zakresie usprawniania fizycznego w następujących placówkach:

- Specjalistyczny Szpital Zespolony prowadzi poradnie rehabilitacyjne dla dorosłych i dla dzieci, Ośrodek Rehabilitacji Diennej, Zakład Rehabilitacji i Fizjoterapii, Oddział Rehabilitacji Narządu Ruchu, Oddział Rehabilitacji Neurologicznej, Oddział Rehabilitacji Kardiologicznej,
- Poliklinika w Ciechanowie Centralny Szpital MSWiA w Warszawie oferuje usługi: w Ośrodku Rehabilitacji Diennej i Poradni Rehabilitacyjnej,
- Niepubliczny ZOZ „Sprawność” w Ciechanowie prowadzi Poradnię Rehabilitacyjną,
- Ośrodek Terapeutyczno-Rehabilitacyjny dla Dzieci w Ciechanowie, ul. Niechodzka 14A prowadzi Dzielny Ośrodek Rehabilitacji,

- Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Głinojecku prowadzi Poradnię Rehabilitacyjną.

2. Ambulatoryjną Opiekę Specjalistyczną zapewniają:

- Specjalistyczny Szpital Zespolony,
- Poliklinika w Ciechanowie Centralny Szpital MSWiA w Warszawie,
- Specjalistyczny ZOZ VITA-MED w Ciechanowie,
- Specjalistyczny ZOZ Alergia –Med. w Ciechanowie,
- Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Głinojecku.

3. Lecznictwo szpitalne odbywa się w Specjalistycznym Szpitalu Zespolonym w Ciechanowie, który posiada 20 oddziałów szpitalnych.

4. Opieka długoterminowa zapewniona jest poprzez:

- Specjalistyczny Szpital Zespolony w Ciechanowie: hospicjum domowe, hospicjum stacjonarne.
- Niepubliczny Zespół Zakładów Opieki Lekarskiej Palium w Sońsku – Zakład Opiekuńczo-Leczniczy

5. Leczenie psychiatryczne i uzależnień odbywa się w:

- Specjalistycznym Szpitalu Zespolonym w Ciechanowie
 - poradni zdrowia psychicznego dla dorosłych i dla dzieci,
 - poradni leczenia uzależnień,
 - poradni zdrowia psychicznego,
 - poradni psychologiczna dla dzieci,
 - Oddział Psychiatryczny Dla Dorosłych,
 - Oddział Detoksykacji,
 - Izba przyjęć - lecznictwo psychiatryczne i uzależnień.
- Poliklinika w Ciechanowie Centralny Szpital MSWiA w Warszawie prowadzi poradnię zdrowia psychicznego.

6. Usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej są świadczone w 29 placówkach, w tym 4 publiczne oraz 25 niepublicznych na terenie powiatu. Placówki te świadczą usługi na terenie gmin. Świadczenia obejmują praktykę lekarską i usługi pielęgniarskie.

7. Leczenie stomatologiczne w powiecie odbywa się w gabinetach:

- ogólnostomatologicznych – 24,
- protetyki – 3 w Ciechanowie,
- chirurgii, ortodoncji i pomocy doraźnej – 1 w Ciechanowie.

8. Farmacja w powiecie.

- Apteki - 26
- Punkty apteczne – 3

IV. Edukacja dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w powiecie ciechanowskim.

Proces integracji u dzieci specjalnej troski powinien zaczynać się możliwie jak najwcześniej. Obecnie tylko niektóre dzieci niepełnosprawne mają możliwość uczęszczania do jakiegokolwiek przedszkola. W powiecie są to tylko dzieci z miasta Ciechanowa. Prawidłowo funkcjonujące i ogólnodostępne przedszkola integracyjne wypełniają funkcje korekcyjne, w efekcie czego część dzieci niepełnosprawnych po osiągnięciu wieku szkolnego kwalifikuje się do szkół masowych.

Dzieci niepełnosprawne mają prawo uczęszczać do szkół masowych wszystkich typów i stopni, jeśli są w stanie podołać wymaganiom tych szkół oraz nie korzystają z pomocy metodyk i technik specjalnych.

Dzieci niewidome, głuche, umysłowo upośledzone i ze sprzężonymi upośledzeniami są kierowane do szkół specjalnych lub integracyjnych, gdyż tylko one mają wykwalifikowaną kadrę pedagogiczną, pomoce dydaktyczne. Do szkół specjalnych trafiają dzieci dla których takie formy edukacyjne są najkorzystniejsze.

Ogółem w powiecie ciechanowskim jest:

- 13 przedszkoli, w tym **1 przedszkole z 2 oddziałami integracyjnymi oraz 1 przedszkole specjalne;**
- 35 szkół podstawowych oraz **1 szkoła z 10 oddziałami integracyjnymi, a także oraz 1 szkoła podstawowa specjalna;**
- 19 gimnazjów oraz **1 gimnazjum z 2 oddziałami integracyjnymi, a także 2 gimnazja specjalne;**
- 25 szkół ponad gimnazjalnych (bez szkół dla dorosłych) oraz **6 ponad gimnazjalnych szkół specjalnych:** 1 szkoła przysposabiająca do pracy zawodowa specjalna, 2 szkoły zawodowe, technikum dla młodzieży specjalne, technikum uzupełniające dla młodzieży specjalne oraz szkoła policealna.

Dzieci niepełnosprawne z terenu powiatu:

- w wieku przedszkolnym chodzą do Przedszkola Integracyjnego Nr 4 w Ciechanowie oraz przedszkola specjalnego (Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Ciechanowie). Dominujący rodzaj niepełnosprawności: dysfunkcja narządu wzroku, ruchu, upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym i znacznym, autyzm oraz niepełnosprawność sprzężona.
- w wieku szkolnym chodzą do Szkoły Podstawowej Nr 7 z Oddziałami Integracyjnymi w Ciechanowie i do Szkoły Specjalnej w Ciechanowie (Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Ciechanowie). Dominujący rodzaj niepełnosprawności: dysfunkcja narządu wzroku, słuchu, ruchu oraz upośledzenie umysłowe oraz niepełnosprawność

sprężona. Jedynie budynki w SOSW są w pełni przystosowane do potrzeb dzieci niepełnosprawnych.

Jednocześnie z danych przekazanych przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Ciechanowie wynika, że w roku szkolnym 2008/2009 wydano orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania dla 11 uczniów szkół podstawowych oraz 19 uczniów gimnazjów. Należy dodać, że część niepełnosprawnych uczniów z terenów gmin wiejskich chodzi do szkół masowych. Dominujący rodzaj niepełnosprawności to: dysfunkcje narządu słuchu, wzroku oraz ruchu, a także choroby krążenia.

Z budynków szkolnych, poza Ciechanowem, tylko budynek Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Głinojecku i Gumowie, a także szkoła podstawowa w Grudusku i 2 szkoły podstawowe oraz 2 gimnazja w gminie Ojrzeń są przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Z analizy przedstawionych danych wynika, że problem dostępności edukacji uczniów specjalnej troski na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjum jest rozwiązany w mieście Ciechanowie oraz w gminie Ciechanów i Ojrzeń. Przed rozwiązaniem tego problemu stoją inne gminy. Istnieje więc potrzeba dostosowania większości budynków do potrzeb niepełnosprawnych ruchowo uczniów.

Szkolnictwo ponadgimnazjalne w powiecie odbywa się w następujących placówkach:

1. Zespół Szkół nr 1 w Ciechanowie ogółem 617 uczniów w tym 2 osoby niepełnosprawna
2. Zespół Szkół nr 2 w Ciechanowie ogółem 1.124 uczniów w tym 6 osób niepełnosprawnych.
3. Zespół Szkół Nr 3 w Ciechanowie ogółem uczniów: 709 w tym 6 osób niepełnosprawnych
4. Zespół Szkół Technicznych w Ciechanowie ogółem 440 uczniów w tym 7 osób niepełnosprawnych,
5. I Liceum Ogólnokształcące w Ciechanowie ogółem 898 w tym 2 osoby niepełnosprawne
6. Liceum Ogólnokształcące w Głinojecku ogółem 57, brak uczniów specjalnej troski.
7. Powiatowy Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Gołotczyźnie ogółem 127 uczniów, brak osób niepełnosprawnych

Budynki wymienionych placówek nie są przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Brak jest właściwych podjazdów, nie ma wydzielonych ciągów komunikacyjnych, wind i sprzętu ułatwiającego przemieszczanie się wewnątrz obiektów.

Do potrzeb uczniów niepełnosprawnych dostosowane są szkoły ponadgimnazjalne specjalne w Specjalnym Ośrodku Szkolno - Wychowawczym w Ciechanowie, w którym

znajduje się szkoła zawodowa i szkoła przysposabiająca do pracy. Uczęszcza tam 159 uczniów, w tym 142 niepełnosprawnych.

Powyższe wskazuje, że większość niepełnosprawnej młodzieży powiatu uczy się w szkołach masowych - w budynkach niedostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Z danych Wydziału Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki wynika, iż na dzień 30.09.2008 r. z indywidualnego nauczania na poziomie szkolnictwa ponadgimnazjalnego korzystało 18 uczniów, wszystkie z terenu Ciechanowa.

Z informacji przekazanej z ww. Wydziału wynika również, że doświadczenia funkcjonującej jedynej w szkołach ponadgimnazjalnych powiatu ciechanowskiego - klasy integracyjnej - w Zespole Szkół nr 2 W Ciechanowie – nie są zadowalające. Nauczanie integracyjne sprawdza się na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjum, natomiast w szkole średniej, gdzie rodzice i uczniowie ukierunkowani są na sukces dydaktyczny - nie są budujące.

V. Rehabilitacja społeczna w powiecie ciechanowskim.

Rehabilitacja społeczna jako część rehabilitacji kompleksowej to proces zmierzający do przygotowania osoby niepełnosprawnej do życia i współżycia z innymi w rodzinie i innych grupach społecznych, a więc w szkole, w pracy, w różnych sytuacjach życiowych. Proces ten wiąże się z usuwaniem wszelkich barier, które występują u osób niepełnosprawnych i pełnosprawnych, a także w środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim bariery psychiczne i bariery społeczne, które występują w ludziach. Należy uczyć ludzi sprawnych swojej kultury i niesienia pomocy poprzez postawy, zachowania, działania pomagające, dzięki którym człowiek niepełnosprawny odnajdzie swoją wartość i sens swojego życia. Niewiedza kształtuje niewłaściwe postawy, przejawiające się w unikaniu osób niepełnosprawnych lub przesadnej i demonstracyjnej opiekuńczości. Bardzo często osoby niepełnosprawne same stawiają się na marginesie społeczeństwa. Z pewnością jest to spowodowane kompleksami i złymi doświadczeniami. W przełamywaniu tych kompleksów aktywny winien być udział samych osób niepełnosprawnych. Osoby niepełnosprawne, które same się izolują, bądź też są izolowane prowadzą ograniczone życie społeczne. Taki sposób bytowania wpływa hamująco na rozwój zdolności współżycia i współdziałania z rówieśnikami. Osoba niepełnosprawna staje się zależna od innych, oczekuje, że się nią ktoś zajmie, przygotowuje do pracy, spodziewa się różnych form pomocy finansowej. Stałe przyjmowanie i korzystanie z pomocy rodzi jednak uczucie niższości i rozgoryczenia. Utrwała postawy roszczeniowe osób niepełnosprawnych w stosunku do innych.

Z analizy danych zawartych w ankietach przekazanych przez gminy (załącznik Nr 5) wynika, że problemami osób niepełnosprawnych zajmują się najczęściej pracownicy ośrodków pomocy społecznej. To oni mają bezpośredni kontakt z tymi osobami oraz:

- pomagają im materialnie – udzielają zasiłków stałych, okresowych i celowych;
- organizują usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze;
- udzielają pomocy rzeczowej w postaci: żywności, opału, odzieży;
- prowadzą również pracę socjalną, która polega m.in. na załatwianiu spraw osób niepełnosprawnych, np. renty, wizyty u lekarza, wyjazdy na turnus, wyjazdy do Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Ciechanowie, itp.

To również dzięki pracownikom ośrodków pomocy społecznej niepełnosprawni mieszkańcy gmin posiadają dostęp do informacji o swoich prawach i uprawnieniach.

Z ankiet tych wynika także, że w gminach, poza Gminą Opinogóra - nie zostały opracowane lokalne programy działań. W niektórych podejmuje się jednak działania na rzecz osób niepełnosprawnych, poprzez organizacje pozarządowe – dotacje na podstawie ustawy

o pożytku publicznym i wolontariacie – UM Ciechanów, ułatwia się kontakt z otoczeniem - poprzez uczestnictwo osób niepełnosprawnych w działaniach lokalnych – UMiG Glinojek czy UG Opinogóra.

Większość gmin, o czym świadczą dane z gmin (załącznikiem Nr 5), stara się pozyskiwać środki z Unii Europejskiej - Europejskiego Funduszu Społecznego lub PFRON. W ramach tych środków są realizowane np. Programy wyrównywania szans w zdobyciu wykształcenia osób niepełnosprawnych zamieszkujących gminy wiejskie „Uczeń na wsi”, czy zakup sprzętu rehabilitacyjnego.

Aby osiągnąć aktywność osoby niepełnosprawnej w życiu społecznym niezbędne jest działanie szeregu instytucji i organizacji pozarządowych. Jednym z głównych zadań Programu będzie więc zintegrowanie i wzmocnienie podmiotów działających w imieniu i na rzecz osób niepełnosprawnych. Niemniej ważne jest również kształtowanie właściwych postaw społecznych.

Należy podkreślić, że od 2008 roku duże możliwości integracji społecznej i zwiększenia umiejętności zawodowych osób niepełnosprawnych stwarza realizacja przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ciechanowie Projektu pn. „**Aktywność szansą na zatrudnienie i usamodzielnienie**” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej. W ramach tego Projektu 30 osób niepełnosprawnych w 2008 r. oraz 40 osób niepełnosprawnych w 2009 r. z terenu powiatu ciechanowskiego było objętych różnymi działaniami mającymi na celu ich aktywizację społeczną i zawodową. Jednocześnie w ramach Projektu było i jest realizowanych wiele działań środowiskowych mających na celu zmianę postaw otoczenia do tych osób. Wśród nich największym zainteresowaniem cieszył się już po raz drugi zorganizowany Festyn integracyjny w Niestumiu. Dzięki współpracy tutaj Centrum z pracownikami ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu – uczestniczyły w nim osoby niepełnosprawne z opiekunami z wszystkich gmin. Było to dla niektórych - pierwsze spotkanie z tak dużym środowiskiem osób niepełnosprawnych i ich otoczeniem z terenu powiatu. Integracji służyły nie tylko rozmowy, ale także wspólna zabawa. Możliwość nawiązania bezpośredniego kontaktu jest dla osób, szczególnie z dysfunkcją narządu ruchu bardzo ważna.

W ramach tego Projektu w 2008 r. 10 osób niepełnosprawnych – aktywnych zawodowo – wzięło udział w cyklicznych audycjach radiowych, które stanowiły przykład dobrych praktyk. Na ich podstawie publikowane były również artykuły prasowe.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ciechanowie realizuje z upoważnienia Starosty **rehabilitację społeczną** osób niepełnosprawnych.

W ramach tej rehabilitacji – skierowanej do osób indywidualnych, a finansowanej ze środków PFRON tut. Centrum zajmuje się, m.in.:

- 1) dofinansowaniem do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- 2) dofinansowaniem do turnusów rehabilitacyjnych,
- 3) dofinansowaniem do likwidacji barier architektonicznych i technicznych,
- 4) dofinansowaniem do likwidacji barier w komunikowaniu się.

Ad. 1) Zaopatrzenie w odpowiedni **sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze**. Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym odbywa to się przy udziale środków z Narodowego Funduszu Zdrowia i częściowo ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Dofinansowanie to odbywa się w ramach przekazanych algorytmem środków finansowych i na zasadach określonych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków PFRON (Dz. U z 2002 r. Nr 96 poz. 861 z późn. zm.; Dz. U. z 2003 Nr 100, poz. 930 ze zm.; Dz. U. z 2008 r. Nr 3, poz. 15). W 2008 r. udzielono dofinansowania w tym zakresie 553 osobom na kwotę 414.969,00 zł., w tym 53 dzieciom i młodzieży na kwotę 60.480,00 zł. W zakresie rehabilitacyjnego sprzętu usprawniającego powodzeniem cieszyły się rowery rehabilitacyjne. W zakresie przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych: protezy, słuchowe aparaty cyfrowe, wózki inwalidzkie, buty ortopedyczne, pieluchomajtki i cewniki.

Ad. 2) W ramach otrzymanych zgodnie z algorytmem środków PFRON niepełnosprawni mieszkańcy powiatu mogą uzyskać również dofinansowanie do **turnusu rehabilitacyjnego**. Dofinansowania odbywa się zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 listopada 2007 r. w sprawie turnusów rehabilitacyjnych (Dz. U. z 2007 r. Nr 230, poz. 1694). Turnusy rehabilitacyjne stanowią od wielu lat sprawdzoną i cieszącą się popularnością wśród osób niepełnosprawnych formą rehabilitacji. W ubiegłym roku udzielono dofinansowania do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych 472 osobom niepełnosprawnym wraz z 67 opiekunami w tym: 27 dzieci i 24 ich opiekunów. Kwota wydatkowanych środków na ten cel wynosiła 365.923,00 zł., w tym dla dzieci 33.782,00 zł. Już w 2008 r. nie wszystkie osoby niepełnosprawnej, które spełniały określone w rozporządzeniu kryteria i ubiegały się o dofinansowanie zostały załatwione pozytywnie. W związku z powyższym oraz wobec ograniczonych środków finansowych w roku 2009 - wprowadzono zasadę, że osoby w tzw. poprodukcyjnym mogą korzystać z dofinansowania

do turnusu rehabilitacyjnego co dwa lata. Mimo to już w miesiącu kwietniu zabrakło środków na dofinansowanie do turnusów dla osób dorosłych.

Ad. 3) Aby osoba niepełnosprawna mogła być samodzielna i samowystarczalna na miarę swoich możliwości psychofizycznych a także mogła wypełniać swoje role społeczne należy dostosować do jej potrzeb otoczenie: własne mieszkanie i środowisko zewnętrzne. W tym celu **likwiduje się w mieszkaniu osoby niepełnosprawnej bariery architektoniczne i techniczne**, które utrudniają jej funkcjonowanie. Dotyczy to osób z dysfunkcją narządu ruchu i niewidomych. Przy likwidacji barier architektonicznych Centrum wspiera się w dziedzinie prac architektoniczno-budowlanych przedstawicielem ze starostwa powiatowego. Dofinansowanie odbywa się ze środków PFRON i na zasadach określonych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. Każda ubiegająca się o dofinansowanie osoba niepełnosprawna musi spełniać zawarte w rozporządzeniu kryteria, w tym również w zakresie udziału własnego w kosztach przedsięwzięcia. Często udział własnych środków finansowych (20%) jest dla wnioskodawcy barierą nie do pokonania. W 2008 r. udzielono dofinansowania do likwidacji barier architektonicznych 5 osobom niepełnosprawnym na kwotę 43.860,00 zł.

Ad. 4. Osobom niepełnosprawnym likwiduje się **bariery w komunikowaniu się z otoczeniem**. Osobom głuchym i niedosłyszącym można dofinansować zainstalowanie faksu, telefonicznego aparatu głośnomówiącego, dostęp do internetu. Osobom niewidomym i niedowidzącym dofinansowuje się zakup magnetofonów, wież z odtwarzaczem aby miały dostęp do książki mówionej i świata muzyki. Są to typowe i najczęściej występujące przykłady w zakresie likwidacji barier. W 2008 r. udzielono dofinansowania do likwidacji barier w komunikowaniu się 8 niepełnosprawnym mieszkańcom powiatu na kwotę 22.559,00 zł. oraz na likwidację barier technicznych 10 osobom na kwotę 32.586,00 zł.

Należy podkreślić, że każdy przypadek pomocy z tego obszaru rehabilitacji społecznej wymaga indywidualnego podejścia. Pomoc musi mieć związek z rodzajem niepełnosprawności, musi wpływać na zwiększenie komfortu funkcjonowania i samodzielności. W szczególnych, najcięższych przypadkach pomoc na ułatwić rodzinie opiekę nad dzieckiem lub dorosłym niepełnosprawnym.

Jednocześnie należy dodać, że zgodnie z ideą rehabilitacji społecznej, aby włączyć osoby niepełnosprawne w nurt życia społecznego, trzeba im przede wszystkim udostępnić środowisko zewnętrzne poprzez dostęp do instytucji publicznych, placówek służby zdrowia, placówek edukacyjnych, instytucji kultury, sportu i rekreacji, instytucji handlowych i gastronomicznych, a także instytucji kultury religijnej.

Problem **dostępności w/w obiektów użyteczności publicznej** dotyczy głównie osób niewidomych, niedowidzących i niepełnosprawnych ruchowo, przede wszystkim wózkowiczów. To dla tych osób należy likwidować istniejące bariery architektoniczne i urbanistyczne poprzez przystosowanie sanitariatów, instalację wind, budowę podjazdów, montaż automatycznych drzwi wejściowych.

W powiecie ciechanowskim jest w dalszym ciągu wiele do zrobienia w tym temacie. Z informacji zebranych z ankiet (załącznik Nr 5) wynika jednak, że udało się w niektórych gminach w ostatnich latach zlikwidować bariery i tak:

- Miasto Ciechanów jest najbardziej dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Większość urzędów jest bez barier, ale do niektórych nadal nie mogą się dostać niepełnosprawni. Istnieje wciąż wiele krawężników do obniżenia, należy wyrównać szereg chodników, wybudować nowe, wprowadzić specjalne oznakowania i sygnalizację świetlną. Zakład Komunikacji Miejskiej w Ciechanowie dysponuje taborem autobusów nisko-podłogowych, przystosowanych do przewozu wózkowiczów.
- Miasto i gmina Gliniojeck – zlikwidowano bariery architektoniczne – podjazdy dla niepełnosprawnych w szkole, aptece, Urzędzie Miasta i Gminy, placówkach kultury, wyrównywanie chodników, obniżanie krawężników.
- Gmina Grudusk: należy zlikwidować bariery w urzędzie gminy, banku i na poczcie. Należy wyrównać chodniki, obniżyć krawężniki.
- Gmina Gołymin: bariery istnieją w urzędzie gminy, ZOZ. Należy wyrównać chodniki i obniżyć krawężniki.
- Gmina Ojrzeń: bariery istnieją w urzędzie gminy.
- Gmina Opinogóra: zlikwidowano bariery w urzędzie gminy - podjazd, pozostały do likwidacji bariery w szkołach, w ośrodku zdrowia - montaż drzwi automatycznie otwieranych.
- Gmina Regimin: zlikwidowano bariery w urzędzie gminy i ośrodku zdrowia - podjazd, ośrodku zdrowia oraz obniżono krawężniki na przejściach dla pieszych.
- gmina Sońsk: nie zniwelowano barier w Urzędzie Gminy – brak danych dot. likwidacji barier w Ośrodku Zdrowia, szkołach oraz wyrównania chodników i obniżenia krawężników.

Gminy w dalszym ciągu będą zobowiązane rozwiązać ten problem we własnym zakresie. Należy najpierw dopracować potrzeby i priorytety w tym obszarze.

Instytucje i organizacje społeczne, które zajmują się statutowo działalnością na rzecz osób niepełnosprawnych mogą ubiegać się o **dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny**, jeśli jest to zgodne z rodzajem ich działalności i wynika z faktycznych potrzeb.

Dofinansowaniem w tym zakresie zajmuje się PCPR w Ciechanowie w ramach środków finansowych otrzymanych algorytmem z PFRON. Procedury przyznania dofinansowania określa rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków PFRON (Dz. U z 2002 r. Nr 96 poz. 861 z późn. zm.). Wysokość dofinansowania 60% wartości przedsięwzięcia nie więcej jednak niż pięciokrotność przeciętnego wynagrodzenia. Dobre wyposażenie w sprzęt usprawniający rehabilitacyjny podnosi jakość zabiegów rehabilitacyjnych i zarazem ich efektywność. W 2008 r. taką pomoc uzyskała jedna instytucja w wysokości 6.032,00 zł.

Należy również dodać, że w 2009 r. w ramach - omawianego już Projektu „Aktywność szansa na zatrudnienie i usamodzielnienie” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w tym działań środowiskowych - odbyły się zorganizowane przez tut. Centrum - **Zawody sportowe** dla osób niepełnosprawnych i ich otoczenia o charakterze sportowo-kulturalno-rekreacyjnym (dla 200 osób). Dzięki pomocy i współpracy z placówkami pomocy społecznej z terenu powiatu ciechanowskiego, mławskiego, nowodworskiego i płońskiego oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ciechanowie w zawodach uczestniczyli przedstawiciele domów pomocy społecznej, środowiskowych domów samopomocy oraz Warsztatu Terapii Zajęciowej i Ośrodka Wsparcia w Ciechanowie. Była to okazja nie tylko do sportowej rywalizacji osób niepełnosprawnych, ale także wymiany informacji i integracji na szczeblu ponadpowiatowym.

Ponadto istnieje możliwość **dofinansowania sportu, kultury, turystyki i rekreacji** ze środków PFRON uzyskiwanych algorytmem. Procedury przyznania dofinansowania określa rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków PFRON. Wysokość dofinansowania 60 % wartości przedsięwzięcia. W 2008 r. taką pomoc uzyskało 8 organizacji pozarządowych. Dofinansowanie dotyczyło łącznie 346 osób niepełnosprawnych, a przyznana kwota to 40.511 zł.

W dziedzinie kultury najważniejszym wydarzeniem jest Przegląd Amatorskiej Twórczości Artystycznej Osób Niepełnosprawnych **ATAN** w Opinogórze. Dzięki operatywności gminnych władz imprezie nadano rangę ponadregionalną. Niepełnosprawni

artyści mają możliwość wystawiania swoich dzieł i zaprezentowania swoich umiejętności artystyczno-wokalnych. Przedsięwzięcie to będzie kontynuowane w latach następnych.

Dużym zainteresowaniem cieszą się liczne **wystawy prac artystycznych** uczestników Warsztatu Terapii Zajęciowej w Ciechanowie, środowiskowych domów samopomocy i mieszkańców domów pomocy społecznej. Mieszkańcy powiatu dzięki wystawom mogą spojrzeć na osobę niepełnosprawną od strony jej możliwości, a nie ułomności. W ten sposób w powiecie w dalszym ciągu będzie kreowany pozytywny wizerunek niepełnosprawnych mieszkańców.

Powiatowa Biblioteka Publiczna w Ciechanowie w Oddziale Zbiorów Specjalnych posiada zbiory „**książki mówionej**” – na taśmach magnetofonowych. Ze zbiorów tych korzystają przede wszystkim osoby niewidome i słabo widzące oraz przewlekle chore. Dzięki tym zbiorom upowszechnia się czytelnictwo wśród tej kategorii osób niepełnosprawnych. Dla czytelników niepełnosprawnych ruchowo i wózkowiczów dostępne są 2 placówki: Biblioteka Główna Miejskiej Publicznej Biblioteki w Ciechanowie oraz Czytelnia Powiatowej Biblioteki Publicznej w Ciechanowie.

VI. Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych w powiecie ciechanowskim.

Rehabilitacja zawodowa stawia sobie za cel przygotowanie osoby niepełnosprawnej do pracy oraz zapewnienie jej pracy zgodnie z psychofizycznymi możliwościami oraz kwalifikacjami zawodowymi. Jest częścią ogólnego procesu rehabilitacji i polega na udzieleniu osobie niepełnosprawnej takich usług jak poradnictwo zawodowe, szkolenie zawodowe i zatrudnienie, aby umożliwić jej uzyskanie, utrzymanie i awans w odpowiedniej pracy, a przez to zapewnić jej integrację lub reintegrację w normalne życie społeczne.

Najlepszą formą rehabilitacji jest terapia pracą. Praca dla osoby niepełnosprawnej to nie tylko źródło dochodu, to również miejsce, gdzie może realizować się jako pełnowartościowa jednostka społeczna.

W grudniu 2008 r. krajowa stopa bezrobocia wynosiła 9,5% , w województwie mazowieckim 7,3 % natomiast w powiecie ciechanowskim 11,7% .

W powiecie ciechanowskim osoby niepełnosprawne mają duże trudności ze znalezieniem zatrudnienia. Mimo wielokrotnych nowelizacji ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych wprowadzających korzystne ekonomicznie zachęty dla pracodawców deklarujących zatrudnienia niepełnosprawnych pracowników, w dalszym ciągu brakuje miejsc pracy dla tych osób.

Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej w powiecie ciechanowskim realizuje Powiatowy Urząd Pracy w Ciechanowie.

Z danych uzyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy w Ciechanowie wynika, że na koniec **2008 r. było zarejestrowanych 175 osób niepełnosprawnych**, w tym 142 osoby bezrobotne oraz 33 osoby poszukujące pracy. Spośród tych osób: skierowano na szkolenia – 5 osób, z ofert pracy skorzystało – 7 osób, głównie na stanowiskach wcześniej utworzonych ze środków PFRON oraz 26 osób skorzystało z subsydiowanych ofert pracy. Jednocześnie z miejsc niesubsydiowanych skorzystało 55 osób niepełnosprawnych. Osoby niepełnosprawne korzystały z różnych form aktywizacji: 4 osoby niepełnosprawne zostały skierowane do odbycia przygotowania zawodowego, 3 do odbycia stażu, 8 na prace interwencyjne oraz 9 na roboty publiczne. Bardzo liczna grupa osób niepełnosprawnych była zainteresowana **jednorazowymi środkami na podjęcie działalności gospodarczej**. Własna działalność gospodarcza w większości przypadków jest nie tylko źródłem dochodu, ale również dużym wsparciem w procesie rehabilitacji tych osób, jak również dowodem na to, że osoby niepełnosprawne potrafią odnaleźć się w gospodarce wolnorynkowej. Otrzymanie środków z PFRON jest dla osób niepełnosprawnych ogromną szansą na spełnienie swoich planów i zamierzeń, często nieosiągalnych lub trudnych do zrealizowania.

W 2008 r. Powiatowy Urząd Pracy przyznał środki 8 osobom niepełnosprawnym zarejestrowanym jako bezrobotne lub poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu - na podjecie działalności gospodarczej z PFRON. Jednocześnie w 2008 r. ze środków PFRON skorzystało dwóch pracodawców i utworzyło 4 stanowiska pracy dla osób niepełnosprawnych, tworząc nowe miejsca pracy przy jednoczesnym skorzystaniu z refundacji kosztów wyposażenia stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej.

Korzystnym zjawiskiem dla rehabilitacji zawodowej w powiecie ciechanowskim jest wykorzystywanie w jej obszarze **środków z Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego** w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Dwie jednostki samorządu powiatowego: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ciechanowie i Powiatowy Urząd Pracy w Ciechanowie realizowały projekty unijne w ramach których niepełnosprawni beneficjenci podnosili swoje umiejętności zawodowe, zwiększając tym samym szansę na znalezienie zatrudnienia na lokalnym rynku pracy.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w okresie czerwiec-grudzień 2008 r. oferowało w ramach Projektu pt. „Aktywność szansą na zatrudnienie i usamodzielnienie” **30 osobom niepełnosprawnym** z terenu powiatu ciechanowskiego konsultacje z doradcą zawodowym i szkolenie pt. „Aktywny na rynku pracy”, a także kurs obsługi komputera. Dzięki tym działaniom uczestnicy mieli okazję zdobycia umiejętności poruszania się po lokalnym rynku pracy, uświadomili sobie konieczność stałego podnoszenia własnych kwalifikacji zawodowych.

Powiatowy Urząd Pracy w Ciechanowie w latach 2004 – 2008 PUP realizował projekt EFS 6.1.3. POKL „W twoich rękach przyszłość”. W ramach tego projektu zostały zaktywizowane 2 osoby niepełnosprawne, które w 2008 r. skorzystały ze szkoleń zawodowych.

Z analizy dokonanej przez Powiatowy Urząd Pracy w Ciechanowie oraz z ankiet przesłanych z gmin (załącznik Nr 6) wynika, że głównym problemem utrudniającym aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych jest mały chroniony rynek pracy oraz brak zainteresowania pracodawców zatrudnianiem osób niepełnosprawnych.

W kolejnych latach wymienione jednostki samorządu terytorialnego będą również aktywnie pozyskiwać środki unijne na aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych, przeciwdziałając w ten sposób wykluczeniu społecznemu tej grupy.

Chroniony rynek pracy jest najbardziej pożądany, ponieważ zatrudnia osoby niepełnosprawne o szczególnych potrzebach, tj. posiadających znaczny i umiarkowany stopień niepełnosprawności.

Dużą wagę przywiązuje się propagowaniu **samozatrudnienia** poprzez uruchamianie indywidualnej działalności gospodarczej. Jest to jednak uciążliwy proces nie tylko dla osób niepełnosprawnych, niemniej jednak będzie kontynuowany.

Istotnym problemem dla procesu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych są ograniczone środki finansowe, które nie zawsze pozwalają na organizowanie szkoleń i stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych oraz udzielanie wsparcia na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej.

Analiza ewidencji osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP wskazuje, że mieszkańcy miast (Ciechanów, Głinojeck) są bardziej zainteresowani pracą niż mieszkańcy wsi, kobiety chętniej podjęliby pracę niż mężczyźni. Pracą są zainteresowane najbardziej osoby niepełnosprawne w wieku 45 – 54 lat. Przeważnie rejestrują się osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności, z wykształceniem średnim.

VII. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.

Organizacje pozarządowe w krajach społecznej gospodarki rynkowej mają do spełnienia szczególne postępowanie. Dzięki temu, że tworzą się oddolnie i spontanicznie jako pierwsze ujawniają i reagują na autentyczne problemy osób niepełnosprawnych.

Wśród problemów dot. niepełnosprawnych mieszkańców powiatu zgłaszanych przez organizacje pozarządowe (załącznik Nr 7) dominowały: zatrudnienie osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy; stworzenie bezpłatnej wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i zaopatrzenia ortopedycznego; dalsza likwidacja barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej; bezpłatny lub z niewielką odpłatnością przewóz osób z dysfunkcją narządu ruchu do szpitala, czy na rehabilitację; dostęp do specjalistów i wolontariusz udzielających informacji o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych na terenach wiejskich; ograniczony przepływ informacji z PUP do organizacji pozarządowych dot. ofert pracy.

Działalność różnego rodzaju związków, fundacji i stowarzyszeń polega głównie na wsparciu, samopomocy i rozwijaniu współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego i innymi placówkami. Jest to najtańsza forma działalności i przez to godna wspierania i dofinansowania. Przed organizacjami pozarządowymi istnieje duża możliwość pozyskiwania środków finansowych z funduszy unijnych.

W powiecie ciechanowskim istnieją organizacje, których działalność w istotny sposób wpływa na poprawę losu swoich członków. Organizacje pozarządowe skupiają często same osoby niepełnosprawne i ich rodziny, dlatego też nikt nie zna lepiej potrzeb i problemów osób niepełnosprawnych jak oni sami.

To one organizują dla osób niepełnosprawnych, m.in.:

- cykliczne i okolicznościowe spotkania;
- wyjazdy integracyjne;
- konkursy plastyczne;
- pomoc w wyjazdach na turnus,
- pomoc rzeczową dla najbardziej potrzebujących – zbiórkę żywności – TWK, Ciechanowskie Stowarzyszenie dla Niepełnosprawnych, TPD; sklep „Filantrop” – Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczyńności;
- prowadzą akcję informacyjną - drukują foldery profilaktyczno-informacyjne – Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego, uruchomiły Ośrodek Informacji dla ON – TWK,
- organizują rehabilitację dzieci - Ciechanowskie Stowarzyszenie dla Niepełnosprawnych,

- organizują grupy wsparcia dla rodziców dzieci niepełnosprawnych – Opinogórskie Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych.

W ramach Projektu pn. „Aktywność szansą na zatrudnienie i usamodzielnienie” realizowanego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ciechanowie były również podejmowane działania mające na celu popularyzowanie organizacji działających na rzecz niepełnosprawnych poprzez cykl audycji radiowych, czy artykułów prasowych oraz zorganizowanie Forum Osób Niepełnosprawnych w grudniu 2008 r. Działania te mają na celu wymianę informacji i poglądów na temat działań podejmowanych przez organizację pozarządowe, służą ich popularyzowaniu i wymianie doświadczeń. Forum Osób Niepełnosprawnych zaplanowano także na rok bieżący, a także będzie kontynuowane w latach następnych.

W dalszym ciągu jest jeszcze wiele do zrobienia w powiecie ciechanowskim w obszarze współpracy z organizacjami społecznymi. Zostało to ujęte w celach szczegółowych powiatowego programu działania na lata 2010 – 2016. Mamy nadzieję, że systematyczna ich realizacja rozwinie współpracę i przyczyni się do integracji lokalnego społeczeństwa. Jest to niewątpliwie długotrwały proces ponieważ zachowania społeczne zmieniają się wolniej niż przepisy prawa.

IX. Cele szczegółowe do realizacji w latach 2010– 2016

1. Zintegrowanie i wzmocnienie podmiotów i organizacji pozarządowych działających w imieniu i na rzecz osób niepełnosprawnych w celu obudzenia świadomości społecznej poprzez:

- 1) organizowanie merytorycznych spotkań lokalnych instytucji i organizacji pozarządowych z władzami samorządowymi,
- 2) okresowe informacyjne spotkania z kierownikami (lub pracownikami socjalnymi) placówek działających na rzecz osób niepełnosprawnych - gminnych ośrodków pomocy społecznej, środowiskowych domów samopomocy, wtz, domów pomocy społecznej, oraz przedstawiciel Urzędu Miasta Ciechanów.
- 3) organizowanie Powiatowego Forum Organizacji Pozarządowych działających na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców powiatu. Forum będzie cyklicznym, corocznym wydarzeniem integracyjnymi w powiecie. Forum jednodniowe. częstotliwość: 1 raz w roku.
- 4) promowanie realizowanych przez organizacje pozarządowe przedsięwzięć poprzez lokalne media;
- 5) popularyzowanie działalności organizacji pozarządowych podczas imprez integracyjnych i spotkań merytorycznych.

Realizator: jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego
lata 2010 –2016

Środki finansowe: środki samorządów i środki z EFS

Spodziewane efekty: podniesienie jakości świadczonych usług na rzecz osób niepełnosprawnych, popularyzacja prowadzonych działań przez jednostki i organizacje, wymiana doświadczeń, zacieśnianie integracji społecznej.

2. Kształtowanie właściwych postaw społecznych sprzyjających realizacji potrzeb osób niepełnosprawnych poprzez:

- 1) promocję „dobrych praktyk” w lokalnych mediach. – celem kształtowania pozytywnego wizerunku osób niepełnosprawnych;
- 2) organizowanie ponadlokalnych imprez integracyjnych i okolicznościowych dla niepełnosprawnych mieszkańców Powiatu oraz ich otoczenia;
- 3) uruchomienie punktu bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego – prawnik, psycholog, terapeuta – m.in. dla niepełnosprawnych mieszkańców Powiatu i ich otoczenia;

- 4) organizowanie wystaw prac osób niepełnosprawnych – uczestników WTZ, dps, śds.

Realizator: WTZ, jednostki organizacyjne pomocy społecznej z terenu powiatu, lata 2010- 2016

Środki finansowe: środki powiatu, środki z EFS, środki sponsorów

Spodziewane efekty: Stopniowe przechodzenie od postawy tolerancji wobec osób niepełnosprawnych do postawy akceptacji. Popularyzacja społecznej postawy tolerancji wobec niepełnosprawności mieszkańców Powiatu. Uruchomienie punktu poradnictwa ułatwi dostęp do specjalistów, pełniejsze korzystanie z przysługujących im praw i uprawnień oraz lepsze funkcjonowanie osób niepełnosprawnych w życiu codziennym.

3. Zwiększanie dostępu dzieci i młodzieży niepełnosprawnej do kształcenia i podnoszenia kwalifikacji.

- 1) Zwiększenie liczby integracyjnych placówek szkolnych.
- 2) Wspieranie działań umożliwiających dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej edukację w placówkach oświatowo-wychowawczych.
- 3) Zapewnienie równości w dostępie do edukacji na różnych poziomach kształcenia.
- 4) Likwidacja barier funkcjonalnych, w tym architektonicznych, komunikacyjnych i transportowych związanych z dostępem do edukacji na wszystkich poziomach.

Realizator: jednostki samorządu terytorialnego szczebla powiatowego i gminnego, 2010-2016

Środki finansowe: środki samorządów gminnych, środki powiatu oraz środki z funduszy unijnych i programów celowych PFRON, środki sponsorów.

Spodziewane efekty: wyrównywanie różnic edukacyjnych między gminami Powiatu; zwiększenie dostępności dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej w kształceniu poprzez likwidację barier architektonicznych oraz rozszerzenie oferty edukacyjnej.

4. Poprawa aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych, wzrost zatrudnienia.

- 1) Rozwój poradnictwa i doradztwa zawodowego dla osób niepełnosprawnych.
- 2) Zwiększenie liczby szkoleń zawodowych, subsydiowanych miejsc pracy oraz organizowanie nowych stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych, udzielanie tym osobom jednorazowych środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej.
- 3) Propagowanie większych możliwości zatrudnienia po podwyższeniu kwalifikacji przez osoby niepełnosprawne.

- 4) Podejmowanie inicjatyw w organizowaniu giełd pracy dla osób niepełnosprawnych.
- 5) Inicjowanie zwiększenia zatrudnienia w jednostkach samorządu terytorialnego.
- 6) Kreowanie dla tych osób nowych form zatrudnienia.
- 7) Inicjowanie tworzenia nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.

Realizator: jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego 2010-2016

Środki finansowe: środki finansowe PFRON, środki z funduszy unijnych, środki sponsorów

Spodziewane efekty: zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych, zwiększenie szans na zatrudnienie, zminimalizowanie bezrobocia przez samozatrudnienie

5. Tworzenie warunków do zachowania samodzielności i niezależności osób niepełnosprawnych poprzez rozwój kompleksowego systemu rehabilitacji leczniczej, społecznej i zawodowej.

1) System rehabilitacji leczniczej.

Systematyczne zwiększanie dostępności do lekarzy specjalistów osobom niepełnosprawnym. Podejmowanie działań na rzecz zorganizowania placówek rehabilitacyjnych w gminach, w których ich nie ma. Propagowanie zdrowego stylu życia wśród mieszkańców Powiatu - wolnego od szkodliwych nałogów.

Realizator: jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego, 2010- 2016.

Środki finansowe: środki samorządów gminnych, środki powiatu oraz środki z funduszy unijnych

Efekty społeczne: usprawnienie systemu rehabilitacji leczniczej, zwiększenie dostępu osobom niepełnosprawnym z gmin dostępu do leczenia specjalistycznego oraz rehabilitacji, zwiększenie świadomości zdrowotnej.

2) System rehabilitacji społecznej

a) zaspokajanie potrzeb w zakresie:

- kultury, sportu, rekreacji i turystyki,
- zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- turnusów rehabilitacyjnych dla osób niepełnosprawnych,
- wyprawek rzeczowych ,

- b) kreowania pozytywnego wizerunku osób niepełnosprawnych poprzez organizowanie zawodów sportowych osób niepełnosprawnych;
- c) prezentowanie dorobku kulturalnego osób niepełnosprawnych;
- d) dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo budynków użyteczności publicznej, likwidację barier urbanistycznych (krawężniki, chodniki, podjazdy, windy, toalety,
- e) likwidacja istniejących barier transportowych.

Realizator: jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego 2010-2016.

Środki finansowe: środki samorządów gminnych i powiatowego, środki funduszy celowych PFRON, środki z funduszy unijnych, środki sponsorów.

Efekty społeczne: zwiększenie samodzielność i niezależność osób niepełnosprawnych oraz ich aktywności społecznej

3) Likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się indywidualnym osobom niepełnosprawnym.

Realizator: jednostki samorządu terytorialnego szczebla powiatowego 2010-2016

Środki finansowe: środki finansowe PFRON z algorytmu.

Efekty społeczne: zwiększenie samodzielności osób niepełnosprawnych.

3. System rehabilitacji zawodowej

- 1) Prowadzenie akcji informacyjnej dla pracodawców o możliwościach uzyskania wsparcia finansowego z tytułu zatrudnionych osób niepełnosprawnych ze środków PFRON.
- 2) Promowanie idei stanowisk przystosowanych do niepełnosprawności:
 - promowanie możliwości uzyskania jednorazowych środków przez osoby niepełnosprawne ze środków PFRON na uruchomienie działalności gospodarczej, rolniczej lub utworzenia spółdzielni socjalnej;
 - tworzenie przystosowanych do niepełnosprawności pracownika miejsc pracy i nowych stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych.

Realizator : jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego 2010-2016.

Środki finansowe: środki PFRON z algorytmu, środki z funduszy unijnych

Spodziewane efekty: Terapia pracą zawodową przynosi najlepsze efekty w rehabilitacji społecznej.

6. Wyrównywanie różnic między gminami.

Wyrównywanie warunków bytowych, edukacyjnych i społecznych bez względu na miejsce zamieszkania w Powiecie. Zacieśnienie współpracy z gminami w zakresie działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

Realizator: jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego 2010-2016.

Środki finansowe: środki finansowe PFRON, środki EFS, środki własne samorządów

Spodziewane efekty: dążenie do zrównania poziomu zaspokajania potrzeb osób niepełnosprawnych, mieszkańców miast i wsi naszego powiatu.

Opracowali: Pracownicy Centrum

Ciechanów, październik 2009 r.